

Kommentar | Akademien

Lisa
Irenius

Budskapet är att ingen rår på Akademien

Så var striden över: den återstående Svenska Akademien kommer att leva vidare och välja in nya ledamöter. Det är den stora nyheten mellan raderna när institutionen nu har presenterat omfattande förtydliganden om hur stadgarna ska tolkas. Kjell Espmark, Peter Englund och Sara Danius har möjlighet att delta i omröstningar utan att vara på plats, förstår man – men om de väljer att inte delta så finns en möjlighet för kungen att ge dispens.

Om de tre avhopparna beslutar sig för att bojkotta in-val av nya ledamöter kommer processen att förlängas och förlora ytterligare i legitimitet – men det innebär alltså inte slutet för Svenska Akademien. Trion har kort sagt inte mycket att sätta emot längre. De kan rätta sig i ledet eller lämna sina stolar.

Nu vill Akademien börja om; så läser jag stadgekommentaren. Man vill gjuta olja på vågorna både kring och framför allt inuti Akademien.

Ledamöter ska alltid sätta Akademiens intressen före sina egna och får inte kritisera varandra offentligt (en känga till Horace Engdahl, kunde man tro – tills han strax efter offentliggörandet av de nya formuleringarna försvarade sitt påhopp på Sara Danius med "nödvärnsrätten" – vilken dock inte nämns i stadgekommentarerna).

Bestämmelserna om jäv skärps, ledamöterna måste alltid agera oklanderligt. Ständiga sekreteraren ska "verka för sammanhållning, värna om demokratiska principer och intern transparens samt främja en god arbetsmiljö och trivsel för ledamöter och personal" (en känga till Sara Danius, som i skandalen med "kulturprofilen" verkar ha prioriterat Akademiens anseende framför den interna sammanhållningen).

Akademiens förtydliganden är till stor del vettiga. Men det finns en grundläggande motsättning: kraven på ledamöterna stärks, men det är högst oklart vad följderna blir när någon bryter mot reglerna. Framöver blir det ännu svårare att utesluta en ledamot.

"Beträdes Ledamot med något som emot heder och ära går, varde han för alltid utesluten", heter det i paragraf nummer 19. Nu understryker man att processen i dessa fall ska vara "rättssäker". Det måste föreligga "klara påståenden om sakomständigheter med bevis". Ledamoten har rätt att få sin sak prövad enligt Europakonventionen.

Helt rimligt, kan man tycka. Haken är att en institution vars legitimitet vilar på dess anseende inte kan försvara sig enbart med att det inte finns tillräckliga bevis för brott mot dess stadgar – bara misstanken om att oegentligheter har förekommit kan innebära en stor skada i sig.

De nya skrivningarna låter förstå att Akademien inte har grund för att hålla Katarina Frostenson utanför arbetet, trots misstankar om att hon har brutit mot både sekretess och jävsregler, och trots att hon skadar institutionens anseende genom att helt vifta bort alla anklagelser mot hennes make.

Hur skulle Akademien agera om situationen var ännu värre: om flera trovärdiga anklagelser om sexuella trakasserier riktades mot en ledamot? Skulle man bara rycka på axlarna så länge som det inte finns klara bevis?

Akademien rår ingen på, blir budskapet. Å ena sidan är det poängen med en institution som ska stå helt fri och självständig. Å andra sidan kan det bli djupt problematiskt om inte alla ledamöter inser vikten av moral och omdöme.

Lisa Irenius är SvD:s kulturchef.
SvD.se/av/lisa-irenius

Så som i himmelen. Fullt av goda sånginsatser

Scen | Musikal

Så som i himmelen

Manus: Kay Pollak, Carin Pollak, Edward af Sillén, Py Bäckman.

Regi: Markus Virta

Musik: Fredrik Kempe, Stefan Nilsson. Scenografi: Lars Östbergh. Kostym: Anna Hagert.

Musikalisk ledning: Karl-Johan Ankarblom.

Medv: Philip Jalmelid, Tuva Børgedotter Larsen, Anders Ekborg, Sara Jangfeldt, Malena Ernman, Christopher Wollter, Björn Kjellman m fl.

OSCARSTEATERN

Medv: Philip Jalmelid, Tuva Børgedotter Larsen, Anders Ekborg, Sara Jangfeldt, Malena Ernman, Christopher Wollter, Björn Kjellman m fl.

OSCARSTEATERN

Bo Löfvendahl

scen@svd.se

Det vimlar av goda sånginsatser när Kay Pollaks film blir musik. I spetsen står Philip Jalmelid som med exceptionella röstresurser tolkar känslor genom musiken.

Före filmens epok hämtade operakonsten gärna sina berättelser i teaterrepertoaren, och inte sällan blev de betydligt starkare som musikedramatik (lex Puccini). På liknande sätt har Kay Pollaks film "Så som i himmelen" från 2004 förädlats – det som var överdrivet eller pretentiöst i filmen får kraft och intensitet genom musiken.

Historien är följande. Den världsberömda dirigenten Daniel är på väg att stressa ihjäl sig och flyttar tillbaka till sin norrländska hemby, där han inleder en trevande relation med Ica-kassörskan Lena. Men hans starkaste drivkraft är tron på musikens förmåga att öppna människors hjärtan. När han får uppdraget

att leda byns kyrkokör förändras livet för många: den hycklande kyrkoherden och hans hustru, den hunsade Gabriella och hennes svinaktige karl. Musikalen ligger mycket nära filmen i intrig och repliker, men här sipprar också in en rännil av befriande humor, med en omisskänslig ton av Edward af Sillén.

Musikalen behåller filmens jordnära, norrländska idiom, även språkligt. Lars Östbergh har skapat ett scenrum där överväldigande känslouttryck får gott om plats. Höga brädväggar kan skjutas åt sidan som i barockteatern och skapar skolsalar och kyrkorum, vackra fonder projicerar en skogsväg i både vinter- och sommarskrud.

”

Frälsningen finns i musikens obändiga kraft, som tar människan ända upp i himmelen.

Mot denna storslagna bakgrund rör sig i noggrant koreograferade scenerier en jätteensemble: 24 personer i applådtacket. Och i diket finns en för privatteatersammanhang ovanligt stor orkester, där Daniel Migdal gör viktiga soloinsatser med sin violin. Kören är inte något ansiktslöst kollektiv, den består av en rad personligt utmejlade individer, som vi får följa genom en musikalisk och själslig resa. Allt handlar om

kraften i det gemensamma sjungandet: körsången som motståndsrörelse.

I spetsen står Philip Jalmelid som Daniel, den roll Michael Nyqvist gjorde i filmen, en ovanligt tyglåten huvudroll med få repliker. Här får han med sina exceptionella röstresurser i stället tolka sina känslor i musik, med en rad starka ballader. Bredvid honom en jämn, skicklig, varierad ensemble med sjungande skådespelare, operasångare, musikalartister.

Det vimlar av goda insatser: den dubbelmoraliske kyrkoherden Anders Ekborg, hans kloka hustru Sara Jangfeldt, Kajsa Reingardts åldriga Olga som börjar Tinderdejta. En ny, norsk bekantskap är Tuva Børgedotter Larsen som den kärleksfulla Lena. Malena Ernmans Gabriella är en grå bakgrundsprofil i körens kollektiv, tills hon får stiga fram med alla sina konsertkrafter som solist.

Här finns en slösande rikedom av melodier från hitmakaren Fredrik Kempe. Men det märkvärdigaste är hur hela verket är impregnerat av ett fritt, musikaliskt tänkande. Musikal-schabloner saknas nästan helt, med undantag för slutscenen. där kören står prydligt uppställd som änglasoldater i en himmelsk armé. I sängen ligger en hjärtsjuk, döende Daniel. Den tårframkallande scenen påminner om Mimis lungsotsdöd i "La bohème", eller "Faust", där Marguerites syndiga själ får nåd. Frälsningen finns i musikens obändiga kraft, som tar människan ända upp i himmelen. ■

Malena Ernman i "Så som i himmelen". Foto: Mats Bäcker